

Miljöenheten
Agneta Börjeson
Tfn: 036-15 51 64
Mobilnr: 070-529 85 10
E-post: agneta.borjesson@jordbruksverket.se

Programrådsmöte 2009-10-14 nr 21

Ledamöter:

Hilde Nybom, SLU	Martin Sjö Dahl, Jordbruksverket
Morten Rasmussen, NordGen	Maria Nyman-Nilsson, Museerna
Torbjörn Ebenhard, CBM	Helena Pettersson, Pomologiska sällskapet
Göran Svanfeldt, FOR	Maja Pettersson, LRF/GRO
Anna-Gretha Eriksson, RAÄ	

Samordnare:

Eva Jansson, CBM
Jens Weibull, CBM

Sekreterare:

Agneta Börjeson, Jordbruksverket

Representanter för Formas, Sida och växtförädlarna saknades.

Inledning

Martin hälsade alla välkomna och tackade för att vi kunde vara på Balsgård. Helena Pettersson från Pomologerna som ersatte Håkan Svensson på mötet hälsades välkommen.

Minnesanteckningarna från förra mötet

Det seminarium som planerats sedan två år tillbaka inom vad som pågår gällande svensk växtförädling har åter skjutits upp. Tanken har varit att de praktiska åtgärderna genomförs av samordnarna inom ramen för de särskilda medlen till POM och att i första hand SLU står för innehållet.

Där fanns för övrigt inga oklarheter som inte tas upp under andra punkter. Minnesanteckningarna lades därmed till handlingarna.

Information från Jordbruksverket

Livsmedelssäkerhetsmyndigheten

I budgetpropositionen framgår det att förslaget om att inrätta en ny livsmedelssäkerhetsmyndighet inte kommer att genomföras.

Miljömålspropositionen

Medel till POM är beroende av hur man hanterar delmålet om växtgenetiska resurser i miljömålspropositionen. Denna miljömålsproposition skulle ha kommit i början av 2009, men blev uppskjuten eftersom regeringen ville utreda hela miljömålssystemet. Denna utredning blev klar i september. Utredningen har kommit fram till att miljömålen ska vara kvar men med vissa förändringar i administration. Delmålen byter också namn till etappmål.

Miljömålspropositionen beräknas vara färdig i mars. Först därefter kan vi förvänta oss besked om resurser för det fortsatta programmet. Det är olyckligt att besked dröjer för planeringen av den Nationella genbanken för vegetativt förökat material.

En fråga som kom upp i rådet var om ledamöter på olika sätt kan påverka. Tidsmässigt så är detta inte möjligt men det skadar inte att i olika sammanhang visa på vikten av POM.

Medel från handelsgödselskatter

Jordbruksverket har fördelat medel från handelsgödselskatterna till olika forskningsrelaterade projekt. Ett av dessa är "Medel till utveckling av växtförädling" till vilket två miljoner kommer från Jordbruksverket. Hela projektet får åtta miljoner kronor och drivs på SLU och under 2009 har man tagit fram en strategi för hur man ska bygga upp växtförädling för grödor som är värdefulla för framtida svensk livsmedelsförsörjning men som inte är kommersiellt gångbara.

Medel från handelsgödselskatter finns för återföring fram till 2011. Därefter vet vi inte i nuläget hur finansieringen kommer att fortlöpa.

Bevarandesorter

Den 1 juli kom en föreskrift som gör det möjligt att saluföra utsäde av bevarandesorter av lantbruksväxter. Jordbruksverket arbetar på ansökningsblanketter och på en broschyr samt ett informationsseminarium. Seminariet ska hållas den 11 november och inbjudan finns på Jordbruksverkets hemsida.

En föreskrift gällande köksväxter kommer till stånd nästa år. När det gäller bevarandesorter kommer mycket att vara lika och därför avser inte Jordbruksverket att ha ytterligare ett seminarium. Frågor om köksväxter får därför också tas upp i november, dock i något begränsad form.

Nordgen tar tillsammans med berörda organisationer fram ett förslag till en initial lista för vad som är de viktigaste bevarandesorterna på sortlistan. Listan ska vara färdig fram till seminariet.

FAOs landrapport och möte i Rom om genetiska resurser

Inom FAO håller en ny landrapport gällande genetiska resurser på att tas fram. Denna ska diskuteras och bli klar under mötet i ROM nästa vecka. Rapporten avser förändringar sedan förra rapporten och brister och behov redovisas.

Rapporten innehåller en del analyser. En ny global aktionsplan utifrån rapportens analyser kommer därefter att tas fram. Denna är tänkt att vara färdig 2011.

I Rom kommer också att diskuteras det arbetsprogram som FAO tänkt jobba med när det gäller växtgenetiska resurser *Multi Year program of work* där ovanstående är en del. Mötet tar även upp åtgärder gällande andra genetiska resurser för mat och jordbruk.

Försöks- och utvecklingsmedel efter 2010

Anledningen till dagordningspunkten var att få klarhet i vad programrådet har för syn på Forsknings- och utvecklingsmedlen framöver. Frågor att fundera på hade sänts ut i förväg. Jordbruksverket ska under våren göra ett program för de närmaste fem åren. Detta program ska presenteras vid nästa programrådsmöte.

Mötet var överens om att projekt gällande material som kommer att ingå i Nationella genbanken ska prioriteras och att medlen ska lysas ut. Främst ska projekten avse identifieringsfrågor för vad som ska in i genbanken. Projekten ska redan innan ansökan vara förankrad hos de som ansvarar för etableringen av genbanken

Odlingstekniska frågor ingår i Nationella genbankens budget och är inte aktuellt för projekt. Det pågår redan nu ett arbete med att ta fram en handbok för hur varje växtslag ska odlas i genbanken.

Information från samordnarna, inklusive inventeringsläget

Träd- och buskuppet har kommit med en inventeringsbroschyr. Uppropet koncentrerar sig på buskar även om träd är med. Uppropet presenterades på en statsträdgårdsmästarkonferens i Örebro i somras. Där konstaterades att det finns få dendrologer i landet.

Lök- och knöluppet och Perennuppet flyter på. Man samlar in material för bedömning och har återträffar för inventerarna.

Frukt och bäruppet har haft återträffar och en träff med klonarkivsvärdarna. I Rosuppet har mycket aktiva inventerare och här händer mycket, både rosdagar nytt material och plantering i mellanlagret.

Inom Sparrisuppet (för vegetativt förökat material) är intresset för lokal humle till lokala bryggerier stort. Man har hittat en rabarbersort i Lycksele. Diskussioner om hur materialet ska hanteras i genbanken pågår.

Inom Fröuppet så har ett gråärtsseminarium hållits i Bohuslän. Bönan Signe, som ansågs extra intressant efter en smakprovning utförd av kockar, har nu förökats upp i en större omfattning.

Ramprogrammet inom EU (*Jens, avses 870/2004 här eller något annat?*) har en utlysning. Det är en lång process mellan ansökan och beslut och därför blir det få projekt som man vill lägga tid på. Hälften ska finansieras med egna medel. AEGIS har gjort en ansökan om "Field collections" (*eller missuppfattade jag detta?*)

CBMs mångfaldskonferens 2010 kommer att handla om vårt kulturarv och traditionell kunskap relaterad till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald. Detta berör POM även om NAPTEK (Nationellt program för lokal och traditionell kunskap relaterad till bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald) har den största delen i konferensen.

Ett nytt möte angående molekylära markörer ordnas den 19 november i samverkan mellan NordGen och inventerarna.

Samordnarna uppmanade också till att utnyttja POMs hemsida för informationsspridning om till exempel seminarier projekt mm. Det enklaste är att lägga in en länk i kalendariet men det finns möjligheter även för större artiklar.

Frågan om framtida klonarkiv kopplade till den kommande genbanken diskuterades Arbete pågår och både gamla och nya klonarkiv har kontaktats (se mer förra minnesanteckningarna).

POM-sorter Vägen från genbank till marknad

Tanken är att flödet av material från genbanken ut till marknaden ska flyta så lätt som möjligt utan allt för mycket kontroller och avtal. Produktionsplantskolorna ska få sitt material från nationella samlingen och inte från klonarkiven. De får själva sjukdomsrensa sitt material. För material som inte ingår i internationella fördraget (IT) så behövs ett enkelt överföringsavtal som i stort sätt klargör att ingen får proklamera ägande över materialet. För material som berörs av IT ska SMTA användas och NordGens registrering av sådana avtal bör utnyttjas.

Plantskolorna märker upp materialet. Märkning kan vara E-planta och särskild POM-märkning. Men det finns fortfarande oklarheter gällande märkningen och kontroller. Märkning kan missbrukas och man bör ha en beredskap för vad som då behöver göras. Ska plantskolorna själva lösa detta eller behövs juridiska möjligheter. En separat grupp behövs för att diskutera hur systemet ska bli funktionsdugligt. GRO sammankallar en sådan där både näringen, representanter för inventeringen och andra berörda aktörer samt Jordbruksverkets växtinspektion deltar.

En särskild märkning på material som kommer från genbanken kan bli aktuell, delvis efter modell av det norska Plantearven. Ett förslag som tagits fram efter en enkät är att kalla det för Grönt kulturarv. Detta skulle fungera som ett skyddat namn tillsammans med POM-loggan. Även detta får diskuteras vidare i ovan nämnda grupp.

Rundvandring och information om Balsgård

Vi fixck en redovisning för den forskning inom genetik och växtförädling med särskilt fokus på frukt och bär som pågår. Man tittar bland annat på sjukdomsresistens och uthållig produktion. Man undersöker även hortikulturellt viktiga egenskaper och DNA-markörer. Till exempel pågår forskning om vilka gener som styr mognad och vilka gener som styr i vilken mån olika sorter

pollinerar varandra. Det mesta är externfinansierat genom olika forskningsfonder.

Under rundvandringen presenterades vad som finns i äppelgenbanken. Den innehåller till stor del av sorter som inte är mandatsorter och utgör därmed ett viktigt komplement till den Nationella genbanken.

Kort presentation av aktiviteter från aktörerna

Friluftsmuseerna

Et möte mellan de olika museerna har hållits. En databas om vad som finns på de olika museerna är på plats efter jul. Hela museet ska kunna lägga in olika typer av samlingar i detta. Rhododendronsamlingen, på Sofiero, som är en levande samling, läggs in som första objekt.

Framtida regionala klonarkiv diskuterades också på detta möte.

CBM

CBMs framtid diskuteras inom SLU och det är fortfarande oklart hur denna framtid ser ut. CBMs uppgift är att hantera samhället, hållbart nyttjande och biologisk mångfald. Den tredje uppgiften om att få ut kunskap till användare diskuteras mycket.

SLU

På SLU har gjorts en kvalitets och nyttoutvärdering. Många olika forskare och användare både inhemska och från andra länder deltog. Resultatet går delvis att läsa på http://www.slu.se/?ID=559&Nyheter_id=11978.

Under 2009 fördelades 8 miljoner kronor till växtförädling.

Pomologiska sällskapet

Sällskapet har fler medlemmar än någonsin. På hösten är det mycket äppledagar med fruktbestämning. Man har också kurser för allmänheten. Sällskapet ger ut tidningen Pomologen.

FOR

FOR är rådgivande, hjälper till med samarbetet mellan organisationer och arbetar mycket med konsumentfrågor. Kvalitetsaspekterna är viktiga.

Man märker ett ökat trädgårdsintresse i trädgårdstidningarna.

Alla är välkomna att komma med idéer till trädgårdsmässan.

<http://www.tradgardsmassan.se/common/category.aspx?id=6522>

LRF/GRO

Tidningen Viola har sålts och ges inte längre ut av GRO. Men den kommer fortfarande att vara en branschtidning för trädgårdsnäringen.

GRO ger ut nyhetsbrev för medlemmar.

En växtfestival ska hållas som handlar om lignoser. Movium, SLU och E-planta är inblandade. Nästa år blir det perenner om pengar finns.

Rosornas dag (på Rosadagen) ska fortsätta.

NordGen

Åttaårsregeln (får inte arbeta inom Nordiska ministerrådet mer än åtta år) diskuteras och alla verkar vilja göra om denna. Slutgiltigt beslut tas i slutet av året.

Det finns en del eftersläpning på uppförökning. Man behöver komma ikapp men det är svårt inom ordinarie budget.

Byggnadsfrågan diskuteras, det är trångt och det finns en önskan om bättre labb och växthus för uppförökning.

Ett seminarium om genetiska resurser i skyddade områden ska hållas 1-2 dec.

Insamling av reliktväxter pågår.

Nästa möte

Nästa möte bestämdes till den 14 april 2010 i Stockholm. LRF/GRO står för mötet.

Det bestämdes att information om tid och ort för kommande möte skulle ut snarast efter mötet och därefter ungefär två månader innan nästa möte. Detta för att öka framförhållningen.